

Zahradník, cestovatel, lovec rostlin Benedikt Roezl (1824–1885) I.

Devatenácté století přineslo v rostlinné říši mnoho objevů. Mnozí z botaniků a zahradníků se vydávali do neprobádaných oblastí celého světa se snahou objevit a do Evropy odeslat dosud neznámé rostliny. Jedním z nejvýznamnějších a nejúspěšnějších byl český zahradník Benedikt Roezl, jehož významná výročí přinesl předminulý (200 let od narození) a minulý rok (140 let od úmrtí).

Benedikt se narodil v Horoměřicích (okres Praha-západ) v čísle popisném 27 v pátek 13. srpna 1824 Vincenci Roeslovi (1789 až 1875) a Eleonoře (1794–1879), rozené Kropáčkové. Otec, uváděn česky Čeněk, působil v Horoměřicích od prvního desetiletí 19. století jako panský zahradník, což byla pozice, kterou převzal po svém tchánovi Janu Kropáčkovi (1743–1817).

Horoměřické panství a hospodářský dvůr patřily v době Benediktova narození do majetku Strahovského kláštera v Praze, stejně jako panství a hospodářský dvůr v Pátku nad Ohří (okres Louny), kam se V. Roezl s rodinou r. 1829 přestěhovali. Zde zastával pozici inspektora panství Vincencův strýc František Xaver Ressel (1754–1837), předtím kuchmistr a provizor kláštera na Strahově, a jeho synovec přijal opět místo panského zahradníka a štěpaře. V Horoměřicích se Roeslovým kromě syna křtěného Benedikt Jan narodily tři dcery, nejstarší zemřela v půl roce. V místě nového působiště, Pátku, v čísle popisném 18 spatřilo světlo světa dalších pět potomků, nejmladší Josef se však dožil jen dvou a půl roku.

Pátek nad Ohří, kde v raně barokním zámku sídlila správa panství, a nedaleké Radonice nad Ohří, kde měla sídlo duchovní správa farnosti, byly pomyslným ostrůvkem vzdělanosti, literatury a umění. V době, kdy malý Benedikt vyrůstal, se po smrti prastrýce F. X. Ressela inspektorem panství stal Emerich Jan Petřík (1795–1860), duchovní a renesanční člověk, mající přehled a zálibu v mnoha oborech. Od hospodářství přes literaturu po numizmatiku. Spolu s ním zde krátce (1843–47) na místě kaplana radonického farnosti působil Karel Eugen Tupý, známější pod básnickým pseudonymem Boleslav Jablonský (1813–1881). Ten v r. 1847 jako rozloučení s dosavadním působištěm a ke jmeninám přítele E. J. Petříka napsal báseň Rozmarné přání (níže úryvek). Psal verše tak, aby mu báseň přednesla „v zahradnické řeči“ dcera panského zahradníka Eleonora Roeslová.

Já jsem dítě zahradnické,
Lenorka se jmenuji,
Protož také v zahradnické
Řeči Vám dnes vinšuji.

1 Benedikt Roezl (1824–1885)

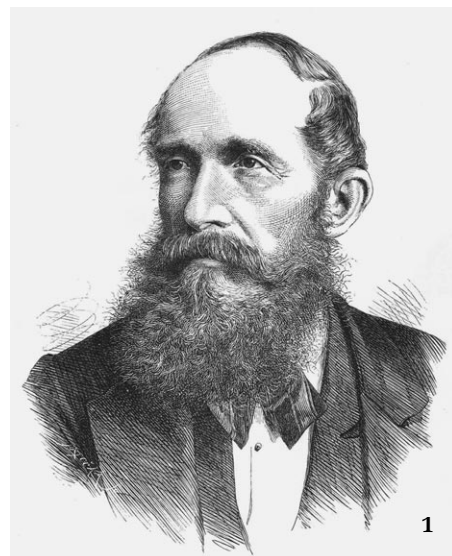
2 Jedna z mnoha rostlin pojmenovaných po B. Roeslovi – *Masdevallia roezlii* var. *rubra* (nyní *Dracula roezlii*). Orchidej byla poprvé do Evropy zaslána B. Roeslem z Nové Granady (dnes Kolumbie a Ekvádor). Orchid album (1887, ročník 6)

Kdyby Vám však zlé Sudičky
Někde koukol zasely,
Bůh Vám sešle andělíčky,
Aby Vám ho vypleli.

Zahradníkem v Evropě

V době, kdy Eleonora přednášela báseň, její bratr Benedikt už na Pátku nepobýval. V letech 1836–39 se v zámeckých zahradách v Děčíně učil zahradnickému řemeslu pod dohledem tamního vrchního zahradníka Dominika Jossta (1804–?). Zahrady děčínského zámku, tehdy v majetku hraběte Thun-Hohenstein, patřily v Evropě mezi nejvýznamnější. Mimo jiné se zde šlechtily gloxinie, s úspěchem pěstovalo exotické ovoce i rostliny (orchideje, lotosovité).

Tak jako v Děčíně i v zahradách ve východohaličské Medyce (dnes Polsko), kde po vyučení přijal místo zahradníka, měl B. Roezl štěstí na význačnou osobnost ře-

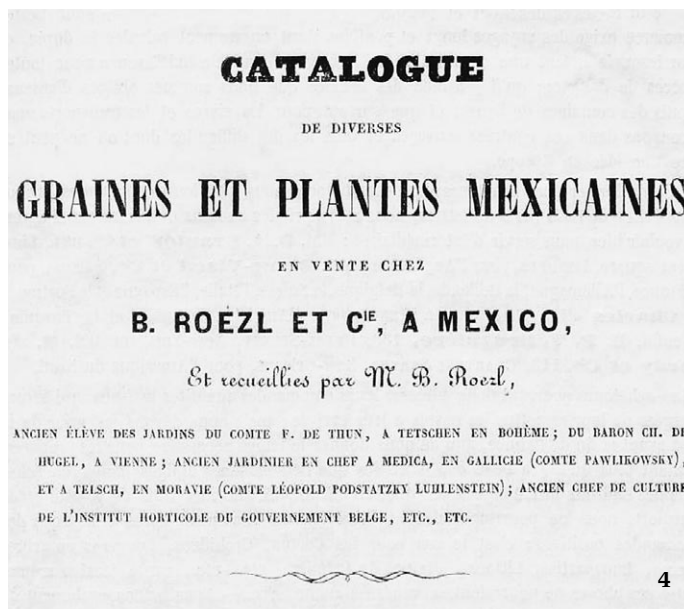
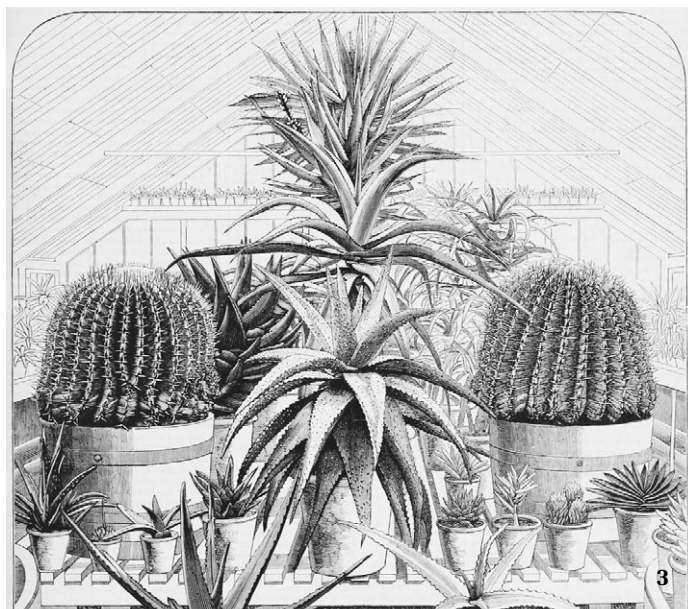

mesla. Tamní botanickou zahradu založil a vlastnil velký milovník a podporovatel botaniky, politik a šlechtic Gwalbert Józef Pawlikowski (1793–1852), který na místo ředitele zahrady přijal významného českého zahradníka Josefa Blažka (1804–1856).

Roku 1843 B. Roezl přijal místo zahradníka ve Vídni, u vojáka, diplomata, cestovatele a zahradníka Karla Alexandra, svobodného pána z Hügelů (1795–1870), v r. 1827 zakladatele rakouské zahradnické společnosti (dnešní Österreichische Gartenbau-Gesellschaft). Jeho vídeňská zahrada patřila spolu s císařskými k nejvýznamnějším nejen v rakouské metropoli.

Krátce v r. 1844 Benedikt působil v zahradě telčského zámku u Jihlavy. Zprávu o tom o několik let později podal v dopise Leopoldu II. hraběti Podstatskému-Lichtenštejnovi (1801–1848). Poté, co v r. 1847 tamní zahradník Johann Döllner (1803–1875) na svou pozici rezignoval, B. Roezl byl mezi 6 zájemci o uvolněné místo. V dopise adresovaném hraběti připomínal své zahradnické práce v telčském zámeckém parku z r. 1844: „... jestli si ještě na mne vzpomenete – na tu květinovou výzdobu, co stála v rytířském sále, když tam byl biskup a ještě jednu, také na malou zahradu, která je vedle rybníka se zlatými rybami, co jsem dělal, když jsem tam byl před dvěma roky, dále asi není potřeba více psát, Vaše hraběcí milost si asi na mne vzpomene.“

V době, kdy nabízel své služby majiteli telčského zámku, byl B. Roezl zaměstnán v jednom z největších obchodních zahradnictví v Evropě, v belgickém Gentu, jehož zakladatelem a majitelem byl zahradník, cestovatel a „lovec rostlin“ Louis Benoît van Houtte (1810–1876). Roesla přijal v r. 1846. Ten u něho pracoval až do r. 1855, s výjimkou r. 1849, kdy působil jako ředitel rozsáhlých soukromých statků v tehdejší ruské Rize (dnes Lotyšsko). Po několika měsících však vyslyšel žádost L. B. van Houtteho a vrátil se do gentského zahradnictví na místo vrchního zahradníka státní zahradnické školy (Ecole d'Horticulture de Gand) založené v dubnu 1849 v Gentu dohodou mezi belgickou vládou a L. B. van Houttem. Stejnou pozici jako ve státní škole (chef de culture) zaujímal i v zahradnictví van Houtteho, kde se mimo jiné zabýval šlechtěním begonií a gloxiníí. Jím vypěstovaný hybrid *Begonia marmorea*

byl představen r. 1854 v časopise *Flore des serres et des jardins de l'Europe*. Gloxi-nii jménem Roezl nabízelo van Houtteho zahradnictví ve svém prodejním katalogu v r. 1850. [Pozn.: Jména rostlin jsou v textu uváděna v podobě z doby B. Roezla. U dnes neplatných jmen je doplněno platné botanické jméno. Geografické názvy jsou uváděny v současné podobě, s výjimkou těch, u nichž se nepodařilo přesné určení pro jejich nejednoznačnost v soudobém textu.]

Zahradníkem v Americe

Ve svých vzpomínkách Benedikt Roezl napsal, v gentském zahradnictví „nemohl jsem již odolat mocné touze, navštívit krajiny tropické.“ Usedl proto 1. března 1855 v nizozemském přístavu Vlissingen na loď mířící do Spojených států amerických. S sebou vzl množství rostlin (např. rododendrony, pelargonie, fuchsie a kamélie) přesvědčen, že jejich pěstováním a prodejem získá v USA stabilitu a finanční prostředky pro svůj záměr cestovat, sbírat rostliny a importovat je do Evropy. Situace na jihu USA, v New Orleansu, kam doplul 2. května, však byla jeho plánům nepříznivá. Z důvodu vysokých teplot rostliny prodal a rozhodl se přesunout do Mexika.

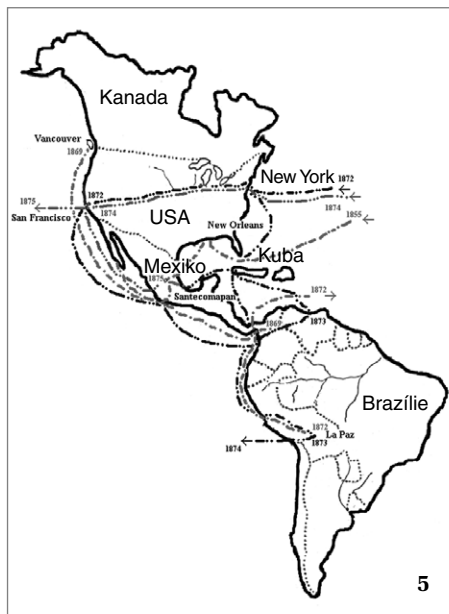
Stalo se tak ve velmi turbulentní době, poznamenané nepokoji, boji, změnami vládnoucího režimu. Krátce poté, co se v Mexiku usadil, vypukla občanská válka, již vystřídal francouzská intervence a vznik císařství v čele s Maxmiliánem I. Mexickým (1832–1867). Po jeho násilné smrti se Mexiko vrátilo k republikánskému zřízení.

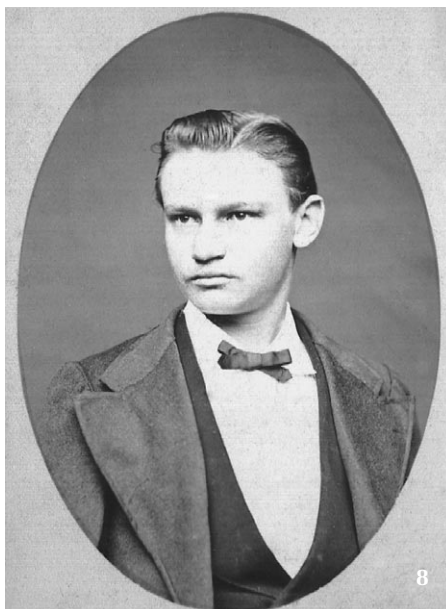
Dne 17. května přistál ve Veracruz. Vydal se do vnitrozemí, do hlavního města Mexika. Cestou podnikl první sběry rostlin. Na sklonku května v okolí nejvyšší hory Mexika Citlaltépetl, odkud poslal do zahradnictví van Houtteho velké množství semen dřevin, a také helikónie, orchideje a další rostliny. V polovině června 1855, po strastiplné cestě, na které byl okraden, dosáhl cíle, hlavního města. Jižně od něj, v místě zvaném Rancho Napoles (dnes Colonia Nápoles, jedna z reprezentativních čtvrtí metropole), založil se svým společníkem Francouzem Luisem Chabe hostinec (v péči Francouze) a zahradnictví, kde pěstoval především evropské druhy ovocných stromů.

Nedlouho poté, co se v Mexiku etabloval, pozval B. Roezl na americký kontinent své sestry a jejich rodiny. Jeho výzvu ze šesti sester vyslyšely tři. Nejprve 12. listopadu 1856 do Mexika odplula svobodná

Albertina a Eleonora, krátce předtím (3. listopadu) provdaná v Pátku nad Ohří za syna tamního chalupníka Františka Suchého (1833–1897). A 16. října 1861 je následovala Kristina, provdaná r. 1850 za Václava Šlika (1830–1905), panského štěpaře páteckého panství. Spolu s nimi cestovaly i jejich čtyři děti. Nejstarší Anně bylo 9 let, nejmladšímu Emanuelovi necelý půl rok.

Díky tomu, že starost o zahradnictví převzaly Benediktovy sestry a jejich rodiny, mohl se soustředit na sběry rostlin a jejich import do Evropy. V říjnu 1858 podnikl téměř půlroční cestu pěti mexickými státy, kdy dosáhl např. západního pobřeží Mexika, nebo sbíral rostliny na úbočích Citlaltépetl. V té době exportoval rostliny, semena, cibule atd. pod hlavičkou firmy B. Roezl & Co. Založil ji s německým knihkupcem Karlem Bessererem. O sběrech rostlin a principu jejich distribuce na evropském kontinentě podávají svědectví dva firemní prodejní katalogy (obr. 4). Starší z nich, vydaný ve francouzštině v Mexiku r. 1857, obsahuje seznam semen jehličnanů, především borovic, z valné části synonym borovice Montezumovy (*Pinus montezumae*; více v příštím čísle Živý). Roezl však, přesvědčen, že jde o nové, nepojmenované druhy, hýřil jmény

3 Ve skleníku zahrady anglického šlechtice Johna T. Peacocka (?–1889) v Londýně. Po stranách exempláře kaktusu *Echinocactus visnaga* (*E. platyacanthus*) odeslané r. 1873 B. Roezlem ze Severní Ameriky do Evropy. *The Gardeners' chronicle* (1876)

4 Katalog semen vydaný r. 1858 firmou B. Roezl & Co. v Paříži s výčtem pracovních pozic B. Roezla předtím, než odplul na americký kontinent.

5 Schematické znázornění cest B. Roezla Amerikou mezi lety 1855–75 (barevná verze na webu Živy). Mapový podklad: Objevitelé nových světů (Dorazil 1959). Zpracoval J. Tlustý.

6 Lovci orchidejí na fotografii německého lovce rostlin, entomologa Othona Kriegera (?–1910). Mexický stát Michoacan v r. 1898, okolo 2 000 m n. m. *Mollers Deutsche Gartner-Zeitung* (1899, 3)

7 Eduard Klaboch (1852–1915)

8 František Klaboch (1856–1879).

Rodinná pozůstalost (obr. 1, 7 a 8)

9 *Pescatoria klabochozum* – orchidej objevená r. 1878 Františkem Klabochem v Ekvádoru. Pojmenovaná v r. 1879 již po Františkově smrti na popud jeho bratra Eduarda. *Dictionnaire iconographique des orchidees*, Genre *Pescatoria*, květen 1900

a pojmenovával je podle svých přátel, nadřícených či milovníků rostlin. Např. *Pinus döllleriana* podle Johanna Döllera, zámeckého zahradníka v Telči, poté vrchního zahradníka hraběcí rodiny Schönbornů v Rakousku; *P. jostii* podle Dominika Jossta, vrchního zámeckého zahradníka v Děčíně; *P. vanhouttei* podle Louise Benoîta van Houtte, majitele komerčního zahradnictví v Gentu; *P. rohani* podle Kamila knížete Rohana (1800–1892), majitele zámku Sychrov.

Druhý z katalogů, datovaný 2. srpnem 1858, vytiskla firma B. Roezl & Co. v Paříži. Obsahuje 133 položek semen jehličnanů a 162 dalších rostlin (např. čtyři kaktusy, 6 bromelií, 37 orchidejí). Prostřednictvím katalogu nabízel své sběry od podzimu 1858 do jara roku následujícího.

Po neblahých zkušenostech z předchozích let, kdy dopravu objednávek do Evropy hatila mexická občanská válka, změnila firma princip distribuce. Roezlovu firmu zastupovalo několik firem. V USA sídlí-

cích v New Orleansu a New Yorku, v Anglii v Londýně. Zástupce v Paříži zajišťoval objednávky z Francie, Německa, Holandska, Belgie, Švýcarska, Itálie, Španělska a Portugalska. Vídeňský zástupce pro Rakousko, Rusko a Turecko. Zájemce B. Roezl na stránkách katalogu nabádal, aby objednávky zaslali nejpozději do konce r. 1858. Jen tak bylo možné semena nebo rostliny včas odeslat, aby byly předány zákazníkům nejpozději na přelomu dubna a května 1859.

Rok 1860 přinesl zlom v životě Benedikta i rodin jeho sester. Opustili Rancho Napoles a našli nový domov u vesnice Sontecomapan na východním pobřeží ve státě Veracruz, na březích Mexického zálivu. Zde Roezl zakoupil rozsáhlé pozemky a zřídil sady evropských druhů ovocných stromů. Také začal experimentovat s pěstováním ramie (viz dále). Přenesení zahradnické živnosti do Sontecomapanu vedlo ke zrušení firmy B. Roezl & Co., přičemž jeho společník K. Besserer převzal stávající aktiva i pasiva a likvidaci nesplacených transakcí evropských komerčních zahradnictví.

Intermezzo – ramie

Ramii sněhobílou (*Boehmeria nivea*) pro Evropu objevil německý botanik a entomolog Carl Ludwig Blume (1796–1862), když ji v r. 1844 přivezl z Jávky do Paříže. Od počátku byla považována za ekvivalent jiných prádňových rostlin a byly činěny pokusy s jejím pěstováním a sprádáním.

Při pobytu v Gentu se s ramíí seznámil i Roezl a uvěřil v její ekonomický potenciál. Proto, když získal rozsáhlé pozemky u vesnice Sontecomapan, osel ramíí několik desítek hektarů. Aby ji mohl následně zpracovat, vymyslel a sestavil stroj na její sprádání, který byl v USA 17. září 1867 patentován. Pěstování ramie i zpracování předváděl na cestách po Mexiku, USA a Kubě. I díky tomu našla uplatnění na americkém kontinentě a po několika letech i v Evropě. Pro Benedikta však znamenala velký zlom jeho života. V kubánské Havaně byl v lednu 1868 při předvádění jím zkonstruovaného stroje požádán, aby zkusil zpracovat list agáve. Jak vzpomínal přímo Roezl, záměrnou cizí manipulací se strojem však došlo při zkoušce k zachycení jeho levé ruky a jejímu rozdrčení až po rameno.

Na cestách americkým kontinentem

Několik týdnů, do částečného zotavení, zůstal v Havaně. Poté se vrátil do Sontecomapanu. Svůj tamní majetek předal rodinám sester a až do r. 1872 byl stále na cestách za rostlinami. Projel americký kontinent od severu, od Britské Kolumbie na jihozápadě Kanady až po Peru na jihu.

Nejprve se vrátil na Kubu. Následně procesoval Spojené státy americké od východního po západní pobřeží. V Kalifornii nalezl, jak se domníval, neznámé druhy lilí, např. *Lilium washingtonianum* nebo *L. humboldtii*, kterou objevil 14. září 1869, v den narozenin Alexandra von Humboldta (1769–1859) a pojmenoval ji jménem tohoto polyhistora. Z Kalifornie se přesunul do Kolumbie, kde zůstal čtyři měsíce, do ledna 1871. V povodí řeky Magdalena se mu základnou stalo město Ocaña, odkud do Evropy odeslal 10 tisíc orchidejí a 500 dalších rostlin. Osudy sběrů z jeho další cesty ilustrují úskalí i stav tehdejšího „lovu rostlin“. Než sestoupil z Kordiller na pobřeží Karibského moře, uhynulo pro velké vedro jím sebraných 800 kusů orchideje *Telipogon roezlii*. Z přístavního města Santa Marta tak mohl odeslat „jen“ 3 000 orchidejí rodu *Odontoglossum*.

Následující cesty za sběrem semen jehličnanů ho zavedly do Kalifornie a pak po západním pobřeží přes státy Oregon a Washington do Britské Kolumbie. Odtud se lodí přepravil na jih Kalifornie, kde až po hranice s Mexikem sbíral např. kaktusy, lilie, palmy a juky. Při odplutí ze San Francisca loď, na níž se plavil, ztroskotala. Roezl přežil sice bez vážnější újmy na zdraví, přišel ale o veškeré rostlinné sběry.

Po zotavení se vydal za orchidejemi zase do Kolumbie. Tamní sběry mu však opět přinesly velkou změnu v životě. Dosud jen na jeho rozhodnutí záleželo, kde, co a jak bude sbírat. S kým a jak bude obchodovat. Kolumbijské sběry odeslal obchodnímu zástupci do New Yorku. Ten však po jejich prodeji zmizel s 2 000 dolary tržby. Ztráta finančních prostředků vedla B. Roezla ke kroku, k němuž se uchýloval výjimečně. Přijal objednávku na sběr rostlin, zčásti předem uhrazenou, od belgického botanika, majitele rozsáhlého komerčního zahradnictví Jeana Julese Lindena (1817–1898).

Do konce r. 1871 pro něho sbíral orchideje v povodí kolumbijských řek Cauca a Frío. Výsledkem byly sběry vezené z vnitrozemí do přístavního města Barranquilla na 80 mezcích.

Počátkem r. 1872 se vydal, opět ve vlastní režii, za orchidejemi do severozápadního Peru. Z Peru, se zastávkami v Panamě, na Jamajce a ostrově Sv. Tomáš odplul do Anglie, kam dorazil 1. května. Kromě návštěvy rodin sester a přátel v Čechách věnoval většinu pobytu v Evropě jednání s obchodními partnery, což se promítlo do jeho další cesty americkým kontinentem. Započal ji 3. srpna 1872 v Anglii. Neplul však sám. Doprovázel ho synovec František Klaboch.

Intermezzo –

Eduard a František Klabochovi

Eduard (1852–1915, obr. 7) a František (1856–1879, obr. 8) byli syny Benediktovy sestry Anny (1826–1917), provdané r. 1847 za Jana Klabocha (1822–1862), vrchnostenského zahradníka v Kobylníkách (okres Slaný). Po smrti manžela se r. 1862 Anna spolu se svými pěti dětmi přestěhovala do Pátku nad Ohří k otci Vincenci Roezlovi. Ten vnuky zaslavil do zahradnického řemesla, což vedlo jejich strýce Benedikta k myšlence zapojit je do sběru rostlin.

Starší Eduard po vyučení u dědy, před odplutím do Mexika, získával od r. 1869 zahradnické a botanické zkušenosti v zahradách zámku Fridau, majetku hraběcí rodiny Bentinck v Ober-Grafendorfu (Dolní Rakousy). O rok později ve vídeňské zahradě hraběcí rodiny Clam-Gallas. V r. 1871 obdržel dopis z Čech, od rodičů, s Roezlovým vzkazem: „Má-li Eduard chuť k cestování, nechť jede do Mexika do Sontecomapanu a tam nechť zůstane tak dlouho, až se přinaučí španělštině, pak si pro něho přijdu.“

Stalo se. Eduard v červenci 1871 opustil Vídeň. Na sklonku října připlul do Mexika, kde v Sontecomapanu u svých tet čekal, až si jej Benedikt v březnu 1873 vyzvedne. Spolu rok cestovali Jižní a Střední Amerikou. Mladší z bratrů, František, odcestoval se strýcem do Ameriky nedlouho poté, co se vyučil zahradníkem u dědečka Vincence.

Oba bratři poté, co jejich strýc ukončil své cesty a natrvalo se usadil v Praze, zůstali v Americe. Zprvu jejich cesty a sběry rostlin organizoval sám strýc. Následně jim zprostředkoval kontrakty od anglické exportní zahradnické firmy Sander & Co., pro kterou mezi lety 1875–78 sbírali rostliny ve Střední Americe, především v Mexiku.

V r. 1878, kdy se Eduard vrátil do Evropy, František spolu s dalším českým zahradníkem Františkem Pecháčkem odcestoval za sběrem rostlin do Mexika. Zde však 24. ledna 1879 zemřel na komplikace způsobené zraněním nohy. Jak uváděl v nekrologích soudobý tisk, ve Františkovi ztratil Benedikt Roezl svého největšího následovníka.

Eduard na sběr rostlin po smrti bratra nezanevřel. Nadále pracoval pro firmu Sander & Co. V letech 1879–83 a 1883–86 pobýval ve Střední a Jižní Americe, především Ekvádoru. Mezi lety 1889–90 procestoval za sběry Panamu, Barbados, Haiti, Jamajku a Kolumbii, v letech 1890–91 Panamu a Peru. Naposledy se do Ameriky vrátil r. 1895. Poté se natrvalo usadil v Praze, založil a vedl komerční zahradnictví. Zemřel 22. srpna 1915 v Praze na Smíchově.

10 Orchidej *Odontoglossum edwardii* (*Cyrtorchilum edwardii*) objevil v Ekvádoru Eduard Klaboch. Reichenbachia: Orchids Illustrated and Described, díl I (1888)

Podruhé na americkém kontinentě

Benedikt Roezl se synovcem Františkem Klabochem připluli do Ameriky 17. srpna 1872. Jejich cesta směřovala železnicí z východního pobřeží na západní. První zastávkou bylo město Denver (stát Colorado), v jehož okolí několik dní podnikali sběry především juk a jehličnanů. Poté, co byl Roezl v Denveru okraden, vydali se na dva týdny do Nového Mexika. Po návratu do Denveru a zjištění, že zloděje se nepodařilo najít, pokračovali díky zapůjčeným penězům železnicí dál na západ. Na vybraných zastávkách na několik dní zůstávali a podnikali sběry v okolí. V druhé polovině října 1872 doputovali do San Franciska, odkud odpluli do Mexika. Zde v březnu 1873 při zastávce v Sontecomapanu zanechal B. Roezl Františka u svých sester. Na dalších cestách jej doprovázel Eduard.

Jejich cesta nejprve vedla do Venezuely, kde v okolí Caracasu sbírali orchideje, především druh *Cattleya mossiae*, již do Evropy poslali 8 beden. Následovala cesta na Kubu, do Mexika a Peru. Zde s pomocí železnice vystoupali do výše 5 000 m n. m. Cílem byl sběr hlíz orchidejí. Z peruánské Limy jich odeslali 10 tisíc. Poté se vydali za orchidejemi do Bolívie, Chile a Ekvádoru, kde sbírali rostliny v okolí a na svazích sopky Chimborazo.

Druhou cestu americkým kontinentem ukončil B. Roezl sběrem orchidejí v okolí kolumbijského města Buenaventura, odkud v dubnu 1874 odplul do Evropy. Ani druhý pobyt v Evropě netrval dlouho. Po třech měsících se do Ameriky vrátil doprovázen dalším ze synovců Bohumilem Houdou.

Intermezzo – Bohumil Houda

Bohumil (1855–1916) byl synem Benediktovy sestry Evy (1834–1914) a jejího prvního manžela Jana Houdy (1824–1864), vrchnostenského revírníka v Panenském Týnci (okres Louny). V letech 1874 a 1875 doprovázel strýce na cestě Spojenými státy americkými a Mexikem. Mezi lety 1875–76 podnikal rostlinné sběry pro zahradnickou

firmu Sander & Co. v Mexiku a USA, spolu s Eduardem Klabochem v r. 1879 v Guatemale, r. 1881 na Jamajce a v Panamě. Následující rok se usadil v Kalifornii, kde již bydleli a provozovali zahradnictví jeho bratři Jan Pavel (1859–1931) a Bedřich (1861–1913). V Kalifornii také r. 1916 zemřel. Houdovy vzpomínky na cesty tropickou Amerikou otiskl na pokračování v květnu až červenci 1880 deník Národní listy.

Potřetí na americkém kontinentě

V seznamech pasažérů lodí mířících v červenci 1874 do USA nelze jméno Bohumil Houda najít. Mezi pasažéry lodi Abyssinia je uveden (sic!) B. Roezl, botanik, starý 24 let. Tehdy 19letého synovce B. Houdy nechal B. Roezl zapsat jako svého mnohem staršího syna. Důvodem mohla být Houdova neplnoletost, jejíž hranice tehdy v Rakousko-Uhersku byla právě 24 let.

Počáteční část třetí Roezlovy cesty byla totožná s předchozí. Železnicí z východu USA na západ. Cestou ve vybraných stanicích, především ve státech Colorado a Wyoming, několikadenní zastávky se sběry rostlin v jejich okolí. V září 1874 zastavili na delší dobu v Denveru. Odkud B. Roezl odeslal do New Yorku 125 kg semen jehličnanů, 25 kg semen juky *Yucca angustifolia* (nyní *Y. glauca*) a 10 kg povijnice *Ipomoea leptophylla*. Na další cestě železnicí na západ se zastavili na místě zvaném Emigrant Gap, kde železnice překračuje pohoří Sierra Nevada, zde několik dní sbírali cibule lilí.

V posledních dnech listopadu 1874 došli vlakem do San Franciska a odtud lodí na západní pobřeží Mexika. Nejprve podnikli cesty za sběrem rostlin v okolí města Tepic (stát Nayarit). Poté se opět lodí přesunuli do přístavního města Manzanillo, odkud se pěšky vydali k vulkanickému komplexu Colima, patřícímu i dnes k neaktivnějším vulkanickým oblastem Mexika. Svou sílu sopka ukázala i v době Roezlova pobytu, jak na to v odstupu několika let v časopise Flora vzpomínal: „... brzy počala se trásti země pod námi a hrozné podzemní dunění velmi nás polekalo. Na oněch místech, která jsme byli nedávno opustili, povstal nový jícen, ze kterého množství žhavé lávy se vychrlilo. Láva tekla rychle dále a stromy, pod kterými před nedávnem obdivovali jsme se krásné květeně, od vše ničící lávy popáleny neb zasypány byly.“

Navzdory sopečné činnosti i nebezpečí přepadení a okradení od konce r. 1874 do května 1875 postupně vytvořili základny pro své sběry v místech Colima, Tonila a Zapotitlán, čímž sopečné pohoří obkroužili téměř od východu k západu. Sběry zaměřili skoro výhradně na orchideje, jichž získali nepředstavitelné množství. V polovině svého pobytu pod Colimou, počátkem března 1875 odeslali 100 tisíc orchidejí, z toho 22 tisíc druhu *Odontoglossum cervantesii* (*Rhynchostele cervantesii*).

Pobyt v Mexiku ukončil Benedikt Roezl 1. května 1875. Bohumila Houdu zde zanechal a sám s přístavu Manzanillo odplul do San Franciska a odtud do Evropy. Poté se již nikdy na americký kontinent nevrátil. Natrvalo se usadil v Praze, ale kontakt se světem „lovců rostlin“, prodejci rostlin, majiteli zahrad, zahradníky neztratil, jak dosvědčí vyprávění o posledních letech jeho života v následujícím čísle Živy.